

Arbeidsgerechten, verzoening en bemiddeling: informatiedoorstroming is cruciaal

Uit onderzoek van de VIVES Hogeschool blijkt dat er bij de arbeidsgerechten veel goodwill is om bemiddeling in sociale zaken een kans te geven, maar dat er meer nood is aan informatie-uitwisseling tussen rechters en bemiddelaars. Ook het voorliggende wetsontwerp over de verplichte oprichting van kamers van minnelijke schikking geniet veel steun.

Renaat Hoop, Mieke Verheyde en Sara Lazeure

Bemiddeling is een alternatieve conflictoplossingsmethode waarbij partijen in een dispuut op vrijwillige basis en onder deskundige begeleiding van een professionele bemiddelaar zelf een oplossing zoeken voor hun geschil (cf. art. 1723/1 Ger. W.). Dat bemiddeling een plaats moet krijgen naast de traditionele rechtspraak is vandaag een bijna algemeen aanvaarde stelling en een duidelijke beleidsopatie van de recente ministers van Justitie. Desondanks is ook in ons land de zogenaamde 'bemiddelingsparadox' overeind gebleven: ook al staat de meerwaarde van bemiddeling buiten kijf, toch geraakt de bemiddelingspraktijk maar moeilijk van de grond. Met de wijziging van het gerechtelijk wetboek door de zogenaamde waterzooiwet van 18 juni 2018 probeerde minister Geens de alternatieve methodes van conflictoplossing verder te bevorderen, onder meer door de verschillende actoren van justitie daarin een duidelijke rol toe te bedenken. Specifiek voor de magistraten werd hun verzoenende opdracht meer in de verf gezet (artikel 730/1 Ger. W.) en werd voor hen de mo-

Als laatste deel van onze enquêtes polsten we bij magistraten en bemiddelaars naar mogelijke maatregelen die zij konden steunen om verzoeningen en bemiddelingen te bevorderen. Opvallend is dat beide groepen daarbij vooral voor zichzelf een taak weggelegd zien.

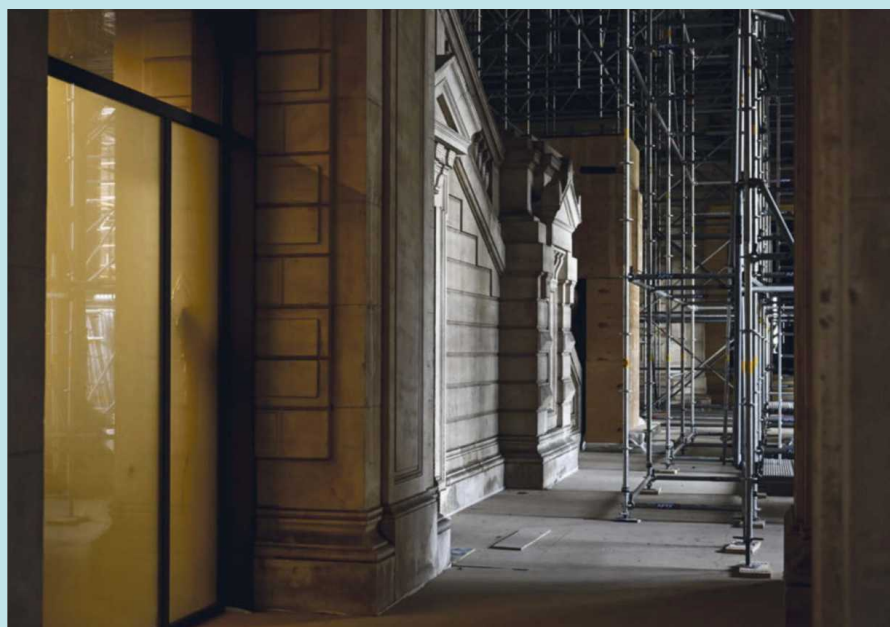
gelijkheid gecreëerd om de partijen in de aanvangsfase van een procedure, zelfs tegen de wil van een partij, door te verwijzen naar bemiddeling (dit is de 'gerechtelijke' bemiddeling, artikel 1734 Ger. W.). Omdat de bemiddelingsparadox vooral in sociale zaken hardnekkig blijkt te zijn, beslisten we aan de VIVES Hogeschool om een onderzoek te starten naar de doorverwijzing naar bemiddeling in de arbeidsgerechten. We stuurden een uitgebreide enquête naar de 178 beroepsmagistraten van de arbeidsrechtbanken en -hoven in ons land en naar de 524 door de Federale Bemiddelingscommissie erkende

bemiddelaars in sociale zaken. Met een responspercentage van respectievelijk 30,3 en 21,9 procent mogen we de resultaten representatief noemen. In het kader van de Mediation Week deelden we op 13 oktober de resultaten met een ruim publiek van magistraten, bemiddelaars, advocaten, syndicale pleiters en HR-verantwoordelijken op een studiedag in het gerechtsgebouw te Kortrijk.

ACTUELE PRAKTIJK

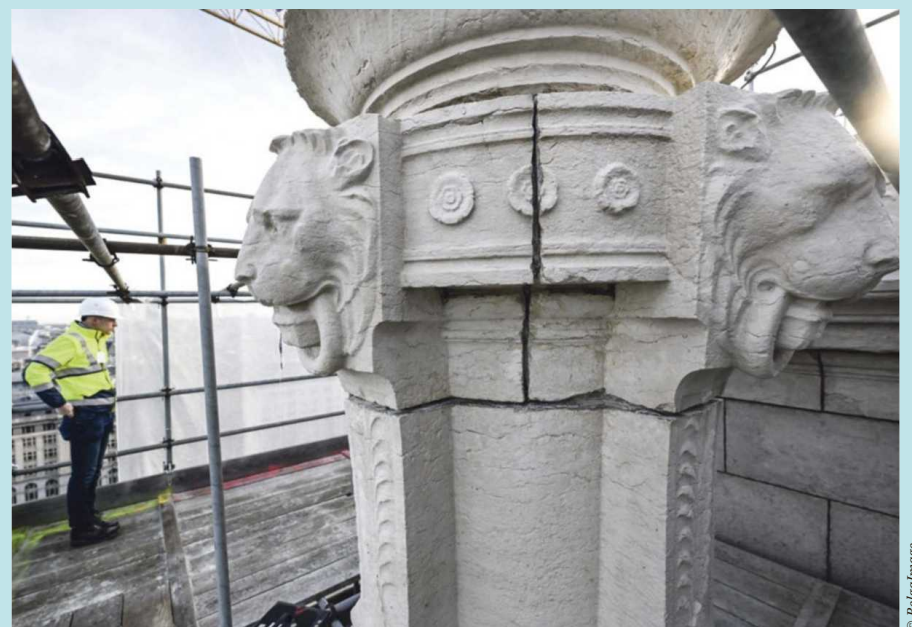
In eerste instantie peilden we naar de actuele praktijk bij de arbeidsgerechten en de bemiddelaars. De magistraten voelen zich duidelijk

meer vertrouwd met verzoening: ruim de helft van de magistraten ondernam al eens een echte verzoeningspoging (dus niet louter de pro forma vermelding van artikel 734 Ger. W.) tijdens een proces en 86 procent van hen deed dat al eens op eigen initiatief. De ervaring met doorverwijzing naar bemiddeling – een mogelijkheid die toch al bestaat sinds 2005 – ligt beduidend lager: slechts één op de vijf magistraten verwees al eens door naar een bemiddelaar, en meestal maar één of hoogstens een paar keer. Des te opvallender is het dat de magistraten hun ervaring met bemiddeling duidelijker positief bestempelen dan hun ervaring met

Gevelrestauratie

Op het Poelaertplein in Brussel werd maandag het startschot gegeven voor de officiële restauratie van de gevel van het Justitiepaleis, 140 jaar na de initiële opening van het gerechtsgebouw. De restauratiewerken gingen deze zomer al van start en zijn opgedeeld in verschillende fasen. Een eerste fase zal ongeveer twee jaar tijd in beslag nemen en moet de voorgevel van het Justitiepaleis volledig in ere herstellen. De gevel heeft sinds jaren te kampen met slijtage en vochtproblemen. De voorgevel wordt gereinigd, de stenen hersteld en er wordt gecontroleerd op veiligheid. Voor de herstellingswerken worden op maat gemaakte stenen gebruikt, identiek aan de originele stenen uit steengroeven in de Franse Bourgogne-streek. Deze Franse Comblanchien-steen heeft de uitzonderlijke eigenschap dat het enorm tegen druk bestand is, waardoor het gebruikt kon worden als overspanning voor de centrale portiek.

Om toekomstige vochtproblemen te vermijden wordt ook het voegwerk tussen de stenen vernieuwd. Verder zal de zuilengalerij van het Justitiepaleis in deze eerste fase hersteld worden en wordt ook het voorplein van het Justitiepaleis volledig heringericht.

In een volgende fase is het de beurt aan de sokkel van de koepel van het grootste justitiepaleis ter wereld. De koepel zelf kreeg in 2003 reeds een opknabbeurt. Begin 2024 wordt een eerste restauratiestudie en proefrestauratie voor die sokkel opgestart. Tussen 2026 en 2027 vinden de werken plaats. Vervolgens worden ook de overige gevels gerestaureerd. Als alles volgens plan verloopt, moet het Justitiepaleis tegen 2030 van stellingen bevrijd zijn.

verzoening. Ze vermelden ook een hogere succesratio bij de bemiddelingen. De helft van de magistraten zegt sinds de wetwijziging van 2018 frequenter of veel frequenter te hebben doorverwezen.

Van de erkende bemiddelaars in sociale zaken bleek 37,4 procent nog nooit effectief een sociale bemiddeling begeleid te hebben. Vooral de ervaring met gerechtelijke bemiddelingen is zeer beperkt: ruim 70 procent van de bemiddelaars die aangaven al ooit een bemiddeling in sociale zaken te hebben gedaan, geven aan nog nooit of hoogstens één keer aangesteld te zijn bij een gerechtelijke bemiddeling. De ervaring met buitengerechtelijke bemiddelingen – de bemiddelingen die volledig buiten elk proces om plaatsvinden – is duidelijk algemener en ligt ook hoger. De meeste bemiddelaars halen positieve resultaten bij hun bemiddelingen: zo'n 75 tot 80 procent van de bemiddelaars geeft aan dat hun succesratio ruim boven de helft uitkomt. Het succes bij de buitengerechtelijke bemiddelingen lijkt doorgaans wel iets hoger te liggen dan bij de gerechtelijke bemiddelingen. Een meerderheid van de bemiddelaars bevestigt ook dat ze sinds de wetwijziging van 2018 frequenter of veel frequenter worden aangesteld als bemiddelaar vanuit de arbeidsgerechten.

TIJDVERLIES EN KOSTEN

In een ander deel van onze bevraging wilden we achterhalen wat magistraten tegenhoudt om door te verwijzen naar een bemiddelaar en wat de inschatting door de bemiddelaars is op dit punt. Wat blijkt? De perceptie bij de bemiddelaars stemt helemaal niet overeen met de antwoorden van de magistraten. Bemiddelaars denken dat magistraten niet doorverwijzen omdat ze te weinig kennis of ervaring hebben in de beoordeling van de bemiddelbaarheid van conflicten, omdat ze van mening zijn dat de werknemer beter beschermd is in een gerechtelijke procedure, omdat ze geen vertrouwen hebben in de kwaliteit van het bemiddelingsproces en omdat ze de indruk van rechtsweigeren willen vermijden. Alleen dat laatste blijkt effectief een belangrijke reden te zijn voor magistraten om niet door te verwijzen. De andere opties werden door de magistraten echter nauwelijks aangeduid. Bemiddelaars onderschatten dus het vertrouwen van magistraten in het bemiddelingsproces en hun positieve ervaringen met bemiddeling. Tegelijk onderschatten ze ook het belang dat magistraten hechten aan snelheid en betaalbaarheid.

De bezorgdheid om tijdverlies te veroorzaken bij de partijen of hen op kosten te jagen, zijn immers de andere belangrijkste redenen voor magistraten om niet door te verwijzen naar bemiddeling.

Het feit dat ze geen zicht hebben op de kostprijs van een bemiddeling, is ook een belangrijke praktische belemmering die magistraten aangeven bij de doorverwijzing naar bemiddeling en alweer een factor die de bemiddelaars zelf onderschatten. We wilden dan ook graag weten hoeveel een sociale bemiddeling nu eigenlijk kost en hoeveel tijd die in beslag neemt. Bij circa vier of vijf gerechtelijke bemiddelingen zijn maximaal twaalf contacturen nodig. Ongeveer 60 procent van die bemiddelingen vereisen maximaal negen contacturen. En opvallend in vergelijking met de buitengerechtelijke bemiddelingen is dat 17,3 procent van de gerechtelijke bemiddelingen (dat is toch één op zes) minder dan drie contacturen vragen. Het lijkt er op dat de gerechtelijke bemiddelingen doorgaans iets minder contacturen vragen

zit daarboven. Er bestaat dus nogal wat variatie. Sommige bemiddelaars verduidelijkten dat ze hun tarieven aanpassen in functie van de aard van de partijen. Zo zouden ze een lager tarief aanrekenen bij bemiddelingen in de social of non-profitsector.

Andere praktische belemmeringen die de magistraten vermelden om door te verwijzen naar bemiddeling, zijn de afwezigheid van de partijen op een zitting en het gebrek aan medewerking van partijen en hun advocaten. De bemiddelaars kwamen tot dezelfde top-drie.

MEER INFORMATIE UITWISSELEN

Als laatste deel van onze enquêtes polsten we bij magistraten en bemiddelaars naar mogelijke maatregelen die zij konden steunen om verzoeningen en bemiddelingen te bevorderen. Opvallend is dat beide groepen daarbij vooral voor zichzelf een taak weggelegd zien. De oplossing die bij magistraten het meeste steun geniet, is immers de mogelijkheid om partijen door te verwijzen naar een aparte schikkings-

Het feit dat ze geen zicht hebben op de kostprijs van een bemiddeling, is een belangrijke praktische belemmering die magistraten aangeven bij de doorverwijzing naar bemiddeling en alweer een factor die de bemiddelaars zelf onderschatten.

dan de buitengerechtelijke, ook al worden ook daar ruim de helft van de bemiddelingen in maximum negen contacturen afgerond. Bij de doorlooptijden zien we een ander beeld: waar de gerechtelijke bemiddelingen bijna steeds minstens één à twee maanden (tot zelfs drie maanden) duren, kunnen 52,4 procent van de buitengerechtelijke bemiddelingen in maximum één maand worden afgerond.

We vroegen de bemiddelaars ook naar de kostprijs van een bemiddeling, meer bepaald naar de gemiddelde uurprijs (excl. BTW) die ze aanrekenen of zouden aanrekenen voor een bemiddeling in sociale zaken. Zo'n 74 procent van de bemiddelaars gaf een tarief aan tussen de 76 en 150 euro; 7 procent van de bemiddelaars vermeldt een lager tarief; zo'n 20 procent

kamer waar een rechter zetelt, opgeleid in bemiddelingstechnieken. Dat wordt bevestigd door de pilootprojecten die in die zin recentelijk in meerdere arbeidsgerechten werden gestart. Het wetsontwerp (DOC 55 3552/001) dat in de oprichting van zo'n kamer voor minnelijke schikking (KMS) voorziet en momenteel behandeld wordt door de Kamer, zal in de arbeidsgerechten dus positief onthaald worden. Magistraten willen ook zelf meer tijd kunnen nemen om tot een vertrouwelijke verzoening te komen. En ook verwelkomen ze meer aandacht voor minnelijke oplossingsmethoden in de magistratenopleiding en een ondersteuning bij de selectie en beoordeling van zaken die voor verzoening of bemiddeling in aanmerking komen.

De bemiddelaars zouden het liefst zien dat er een aparte schikkingskamer komt waarin de rechter de mogelijkheid heeft om partijen door te verwijzen naar een externe bemiddelaar. En ook zij denken dat meer aandacht voor minnelijke oplossingsmethoden in de magistratenopleiding en een ondersteuning bij de selectie en beoordeling van zaken die voor bemiddeling in aanmerking komen, goede maatregelen zouden zijn. Ook het organiseren van infosessies over minnelijke oplossingstrajecten in de rechtbank of de aanwezigheid van een permanentiedienst van bemiddelaars in de rechtbank, kan rekenen op de steun van de meerderheid van bemiddelaars.

Wat magistraten het minst zien zitten is het financieel bestraffen van partijen of het verplichten van een bemiddelingspoging of eerste bemiddelingsessie. Over de verplichting om partijen in persoon te laten verschijnen – toch een duidelijk gesignaleerde praktische belemmering – is er geen eensgezindheid onder de magistraten: 50 procent is geneigd dat te steunen, maar 37,1 procent steunt dat voorstel niet of eerder niet. De bemiddelaars hebben duidelijk minder problemen met het opleggen van verplichtingen. Bijna 70 procent kan zich vinden in de verplichting om partijen op de inleidingszitting altijd in persoon te laten verschijnen en ruim 60 procent zou zelfs de mogelijkheid steunen om een bemiddelingspoging of eerste bemiddelingsessie verplicht op te leggen. Een meerderheid van de bemiddelaars ziet daar dus blijkbaar geen tegenstrijdigheid met het principe van de vrijwilligheid van de bemiddeling.

Concluderend kunnen we stellen dat de wetwijziging van 2018 een licht positief effect heeft gehad op de bevordering van verzoening en bemiddeling. Het wetsontwerp over de KMS zal dat allicht ook doen. Maar even belangrijk lijkt het om de actoren binnen justitie goed te informeren over de minnelijke oplossingsmethodes en om bijvoorbeeld magistraten en bemiddelaars meer met elkaar in contact te brengen zodat ze kennis kunnen delen en misvattingen kunnen wegwerken. Een jaarlijkse Mediation Week is daarvoor een noodzakelijke maar geen voldoende stap.

Renaat Hoop, Mieke Verheyde en Sara Lazeure zijn docent-onderzoeker aan de VIVES Hogeschool. Renaat Hoop is ook erkend bemiddelaar in sociale zaken en rechter in sociale zaken Arbeidsrechtbank Gent, afdeling Brugge.

KORT

Van Tigchelt nieuwe minister van Justitie

Paul Van Tigchelt wordt de nieuwe minister van Justitie en de Noordzee. Van Tigchelt was de adjunct-kabinetschef van Vincent Van Quickenborne (Open VLD), die vorige week vrijdag ontslag nam als minister van Justitie. In het verleden stond Van Tigchelt aan het hoofd van OCAD, het orgaan dat de dreiging in ons land analyseert. Vincent Van Quickenborne nam ontslag in de nasleep van de aanslag in Brussel, waarbij twee Zweden werden doodgeschoten. De vijftigjarige Van Tigchelt studeerde rechten aan de KU Leuven. In 1998 ging hij als parketjurist aan de slag bij het Antwerpse parket. In 2003 werd hij er substituu-procureur des Konings. Van 2003 tot 2008 was hij gedetacheerd naar het kabinet van vicepremier en minister van Binnenlandse Zaken Patrick Dewael (Open Vld). Hij was er eerst adviseur en vervolgens adjunct-kabinetschef en woordvoerder. Hij stapte er op na het uitlekken van een omstreden constructie om een andere kabinetsmedewerker aan een functie bij de Algemene Inspectie Politie te helpen. Van 2010 tot 2014 was hij substituu-

procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen en in 2014 werd hij substituu-procureur-generaal bij het Antwerpse parket-generaal, waar hij onder andere dossiers tegen de georganiseerde drugsmafia pleitte. Hij was ook woordvoerder van het Antwerpse parket-generaal.

Sacharovprijs voor Iraanse vrouwenbeweging

Het Europees Parlement kent de Sacharovprijs toe aan Mahsa Amini en de Iraanse vrouwenbeweging 'Vrouwen, Leven, Vrijheid', die na haar dood is opgestaan om te protesteren tegen het islamitische regime. Dat heeft voorzitter Roberta Metsola aangekondigd in Straatsburg. Mahsa Amini stierf in september vorig jaar nadat ze was opgepakt door de religieuze politie in Teheran omdat ze haar hoofd niet correct droeg. De dood van de 22-jarige Koerdisch-Iraanse vrouw ontlokte een grootschalige golf van protest over het hele land. Met de slogan 'Vrouwen, Leven, Vrijheid' werd tegen de hijabwet geprotesteerd.

Met de Sacharovprijs wil het Europees Parlement Amini en de beweging eren voor hun strijd. Het Europees Parlement staat met

trots achter hen die dapper blijven strijden voor gelijkheid, waardigheid en vrijheid in Iran. We staan met hen die, zelfs vanuit de gevangenis, 'Vrouwen, Leven en Vrijheid' in leven houden', zo verklaarde Metsola. Andere namen op de shortlist waren de Nicaraguaanse mensenrechtenactivisten Vilma Núñez de Escorcía en Rolando José Álvarez Lagos en drie abortusactivisten uit Polen, El Salvador en de Verenigde Staten. Met de Sacharovprijs zet het Europees Parlement elk jaar personen en organisaties in de kijker die zich inzetten voor de mensenrechten. Aan de onderscheiding is een bedrag van 50.000 euro verbonden. Vorig jaar ging de prijs naar het Oekraïense volk. De uitreikingceremonie vindt plaats in december.

Driejaarlijkse prijs van het gerechtelijk recht

Tijd voor de kandidaturen voor de Driejaarlijkse prijs voor het gerechtelijk recht. Die prijs, ter waarde van 7.500 euro, wordt toegekend aan de auteur of de auteurs van een Nederlandstalig of Franstalig wetenschappelijk werk, dat in hoofdzaak betrekking heeft op de studie van het Belgisch gerechtelijk recht of een onderdeel daarvan. Zowel gepubliceerde als niet-gepubliceerde werken komen in aan-

merking voor de toekenning van de prijs. Handboeken uitsluitend bestemd voor het onderwijs komen niet in aanmerking. Alle inzendingen voor de twaalfde editie van de prijs (2021-2022-2023) moeten uiterlijk op 31 december 2023 worden ingediend op de zetel van de inrichtende vereniging, de vzw Algemene Modellenverzameling voor de Rechtspraktijk (AMR), Spinnerijstraat 99/22 te 8500 Kortrijk. De tekst van het reglement en de bijhorende praktische informatie, en andere inlichtingen kan u bekomen bij Jan Uyttersprot (e-mail: uyttersprot.jan@gmail.com of telefonisch op het nummer 02 305 35 12)

Auditoraat bij Nationale Kamer van notarissen

Een koninklijk besluit van 12 oktober 2023 voert de oprichting in van een auditoraat bij de Nationale Kamer van notarissen met als doel het vervolgen van notarissen in tuchtzaken. Ook is een huishoudelijk reglement van het auditoraat goedgekeurd. In tuchtzaken zijn twee organen bevoegd om notarissen te vervolgen: het auditoraat bij de Nationale Kamer van notarissen en de kamer van notarissen. Vanaf 18 oktober 2023 is de oprichting van het auditoraat bij de Nationale Kamers van notarissen een feit. In dit kader is een

huishoudelijk reglement goedgekeurd dat op dezelfde datum in werking treedt. Het huishoudelijk reglement bevat de regels met betrekking tot de samenstelling, de duur van het mandaat van de auditoren en de werking van het auditoraat. Het auditoraat bij de Nationale Kamer van notarissen bestaat uit een Nederlandstalige afdeling en een Franstalige afdeling. Elke afdeling bestaat uit drie effectieve leden. Voor elke afdeling worden eveneens drie reserve-auditeurs verkozen. Het mandaat van auditeur duurt drie jaar en is éénmaal aansluitend verlengbaar. Om de continuïteit van het auditoraat te verzekeren, wordt bij de eerste samenstelling van het auditoraat, in iedere afdeling, één auditeur voor één jaar verkozen, een tweede voor twee jaar en een derde voor drie jaar. De twee afdelingen duiden een hoofdauditeur aan die instaat voor de leiding van de afdeling en de praktische samenwerking met het secretariaat en de andere afdeling. De hoofdauditeur stelt voor ieder dossier in tuchtzaken een verantwoordelijke auditeur aan. Hij houdt daarbij rekening met eventuele onverenigbaarheden op professioneel, territoriaal of menselijk vlak (belangenconflict). Het auditoraat oefent zijn taken en bevoegdheden onafhankelijk en onpartijdig uit.